

Milieuzorg is meer dan alleen mineralenboekhouding

M. de Haan en F. Mandersloot (PR)

In 1995 moet in de veehouderij de invoering van milieuzorgsystemen gestalte krijgen. Het Landbouwschap heeft het initiatief genomen om het milieuzorgsysteem bij de boeren en tuinders te introduceren. Het doel is om bedrijven zo schoon mogelijk te laten produceren zonder dat daardoor de rendabiliteit van het bedrijf achteruit gaat. Milieuzorg heeft een bredere invalshoek dan alleen de mineralenboekhouding. Ook water, energie en reinigingsmiddelen spelen daarbij een rol. Het PR onderzoekt de mogelijkheden om met het BedrijfsBegrotingsprogramma voor de Rundveehouderij (BBPR) vergelijkingswaarden te berekenen, waaraan de bedrijfsvoering gespiegeld kan worden.

In het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP) van de overheid is overeengekomen dat elk bedrijf in 1995 een start maakt met bedrijfsinterne milieuzorg (BIM). Dat geldt dus ook voor landbouwbedrijven. Met zo'n milieuzorgsysteem moeten alle onderdelen van de bedrijfsvoering, die betrekking

hebben op het milieu, in beeld worden gebracht. Het Landbouwschap heeft de taak op zich genomen om zo'n systeem in de agrarische sector te introduceren. Bij de verschillende onderdelen van milieuzorg wordt gebruik gemaakt

Overzicht van milieubelastende stoffen die op het bedrijf ontstaan of gebruikt worden.

van de deskundigheid van gespecialiseerde organisaties die in de land- en tuinbouw werkzaam zijn.

Aandachtsvelden

Milieu­zorg richt zich op stoffen die op het bedrijf worden gebruikt of bij werkzaamheden op het bedrijf ontstaan en voor het milieu belastend zijn. Op de foto staat voor de rund­vee- en schapen­houderij een overzicht van deze stoffen. Vervolgens wordt aangegeven aan welke stoffen specifiek aandacht moet worden geschonken en in welke vorm die stoffen voorkomen.

Mineralen (incl. zware metalen)

Iedereen is op de hoogte van de ontwikkelingen rondom de mineralenboekhouding, zodat deze post geen toelichting behoeft.

Water

Verbruik van overmatig grond- en/of oppervlaktewater kan leiden tot verdroging van het milieu. Daarom dient het verbruik van leidingwater, bronwater en oppervlaktewater nauwlettend in de gaten gehouden te worden. Voor een minimale milieuschade moet ook de vervuiling van water in het oog gehouden worden. Voor afvalwater moet een goede bestemming gezocht worden.

Energie

Verbruik van grote hoeveelheden energie draagt bij aan verandering van het klimaat en verzuring van het milieu. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door stoffen die vrijkomen bij het opwekken van energie. Er moet daarom gestreefd worden naar een minimaal verbruik van elektriciteit (onttrokken aan het net of zelf opgewekt) en brandstof (zowel fossiel als anderszins).

Reinigings- en ontsmettingsmiddelen; bestrijdingsmiddelen

Gebruik van reinigings- en ontsmettingsmiddelen kan leiden tot onnodig verspreiden van milieuschadelijke stoffen. Dit geldt ook voor bestrijdingsmiddelen. Reinigings- en ontsmettingsmiddelen worden op het melkveebedrijf gebruikt voor melkhygiëne en dierziektepreventie. Onder bestrijdingsmiddelen vallen herbiciden en insecticiden voor gras- en maisteelt, en middelen tegen parasieten en ongedierte.

Verduurzamingsmiddelen

Verspilling van verduurzamingsmiddelen kan het milieu ook schade berokkenen. Middelen als verf, beits, menie, carboleum e.d. worden gebruikt

voor verduurzaming van gebouwen, werktuigen en afrasteringen.

Bedrijfsafval

Er moet gestreefd worden naar verkleining van de hoeveelheid bedrijfsafval. Zaken als kuilfolie, plastic zakken, jerrycans, verpakkingen van bestrijdingsmiddelen en geneesmiddelen, afgewerkte olie, batterijen, oude werktuigen, bouwen sloofafval vallen onder bedrijfsafval.

Uitvoering van bedrijfsinterne milieu­zorg

Het landbouwbedrijfsleven streeft ernaar dat op den duur alle melkveebedrijven een regulerende mineralenboekhouding voeren. Met de mineralenboekhouding wordt het verbruik van de mineralen N en P aan banden gelegd. Hiermee wordt aandacht besteed aan één milieuprobleemgebied. Maar bij de totale bedrijfsinterne milieu­zorg moet aandacht besteed worden aan alle milieubelastende stoffen.

De verantwoordelijkheid voor de introductie van bedrijfsinterne milieu­zorg in de agrarische sector ligt bij het Landbouwschap. Het Landbouwschap legt de verrichtingen van de sector op het gebied van bedrijfsinterne milieu­zorg jaarlijks vast in een verslag, een zogeheten BIM-rapport. Het Landbouwschap heeft een grootschalige proef met circa 400 rundveebedrijven opgezet. Uit deze proef moet blijken of het huidige BIM-concept in de praktijk hanteerbaar is.

De betrokken bedrijven worden bezocht door de SEV (Sociaal Economische Voorlichting) en de DLV (Dienst Landbouw Voorlichting). De SEV gaat na of een bedrijf alle noodzakelijke vergunningen heeft of binnenkort nieuwe moet aanvragen. De DLV licht de bedrijven technisch door. Hierbij wordt het bedrijf 'gescoord' op de genoemde milieuprobleemgebieden. Dat varieert van het vaststellen van de mineralenverliezen per hectare tot en met het verbruik van energie en gewasbeschermingsmiddelen. Vervolgens wordt nagegaan hoezeer op die milieuprobleemgebieden afgeweken wordt van de 'norm' die voor het bedrijf gesteld kan worden. Naar aanleiding van de afwijkingen van de 'norm' geeft de DLV aan waar verbeteringen mogelijk zijn.

Met de milieumodule van het Bedrijfsbegrotings­Programma voor de Rundveehouderij (BBPR, ontwikkeld door het PR) wordt geprobeerd om mineralenoverschotten bij goed landbouwkundig management te begroten. Deze mineralenoverschotten kunnen als streefwaarde voor afzonder-

lijke melkveebedrijven dienen. Voor andere milieubelastende stoffen kan mogelijk met BBPR het normatief verbruik begroot worden. Er kan bijvoorbeeld nagegaan worden hoeveel kuilfolie bij een bepaalde bedrijfsvoering nodig is, hoeveel elektriciteit op het bedrijf normatief verbruikt zou mogen worden en hoeveel dieselolie voor de trekker(s) nodig is.

Praktijkonderzoek en milieuzorg

In verschillende regio's zijn initiatieven ontwikkeld om bedrijfsinterne milieuzorg te realiseren op praktijkbedrijven. In Friesland loopt o.a. een project waarbij twee praktijkbedrijven in Oostermeer betrokken zijn. Deze twee bedrijven maken deel uit van een groep van 20 rundveebedrijven die verenigd zijn in de VEL (Vereniging Eastermar's Lânsdouwe). De twee praktijkbedrijven fungeren als voorbeeldbedrijf en worden intensief gevolgd en begeleid naar een situatie met duurzame rundveehouderij.

In een volgend artikel over bedrijfsinterne milieuzorg wordt aandacht geschonken aan die twee voorbeeldbedrijven van de VEL.

Mogelijkheden en kansen van bedrijfsinterne milieuzorg

BIM kan een verbetering van het imago van de boer tot gevolg hebben. Het jaarlijkse BIM-rapport van het Landbouwschap moet in de toekomst uitgroeien tot het instrument waarmee de landbouw kan aantonen dat het op een verantwoorde wijze met het milieu om gaat. Als handhavende instanties een duidelijke indicatie hebben van de goede wil van de veehouderij, is daadwerkelijke controle wellicht minder noodzakelijk. Ook is de kans groter dat er een milieuvergunning wordt verleend als blijkt dat aan milieuzorg wordt gedaan.

Daarnaast kan BIM het imago van de sector opvijzelen. Met BIM kan milieuvriendelijkheid gegarandeerd worden vanaf boerderij tot winkelschap. De sector kan op deze manier echte garanties geven over zijn eindprodukten.